

KUSTBON

Veckofidning för svenskarna i Estland.

Fjärde årg. N:o 32.	Prenumerationspris.	Utkommer alla onsdagar.	Annonspris.	16 nov. 1921.
	1 månad Mr. 12:— I Sverige: 1 månad Kr. 0:75 I Finland: 1 månad Fmk 1:50	Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3 Reval. Einar Bäck, (ansv.). Kristinestad.	2 mk pr mm. I Sverige: 10 öre pr mm. I Finland 30 penni pr mm. För annons, som införes 10 eller flera ggr, räknas 20% rabatt.	

Direktör Oskar Ingman.

Direktör Oskar Ingman i Reval fyllde den 19 augusti 1921 60 år.

Redan hans fader, som var sjökapten, flyttade från Ingå i Finland över till Reval.

Tack vare sin begåvning och energi har Oskar Ingman lyckats skaffa sig en framstående plats på affärsbanan samt blivit en av de första ledande männen på industriens område i Reval.

För det svenska kulturarbetet i Estland har Direktör Ingman alltid haft ett varmt hjärta. Allt sedan S. O. V:s tillkomst 1909 har han varit och är dess hedersledamot, och en längre tid var han även föreningens ordförande. Alltid har han bistått

föreningen i dess arbete och hjälpt oss såväl ekonomiskt som annars. Gustaf-Adolfsdagen d. ä. donerade han för den svenska verksamheten i Estland hundratusen (100,000) estn. mk. Heder och tack för den stor-slagna gåvan!

Vi önska att Direktör Oskar Ingman ännu många, många år måtte få leva bland oss!

Till frågan om ett svenskt läroverk.

Man behöver inte vidare orda om nödvändigheten av ett läroverk för svenskarna i Estland. För närvarande gives det endast två möjligheter för den svenska ungdomen att förvärva sig bättre kunskaper och bildning, antingen vid ett estniskt läroverk eller också vid anstalt utom Estland. Den första är själödö-dande, ty ingen verklig pedagog kan erkänna en skola, där undervisningen meddelas på ett främmande språk, och den andra kan endast utnyttjas av barn från rika hem, om man tar hänsyn till de hemska utgifter, som särskilt den svenska valutan för närvarande betingar.

Avsaknaden av ett svenskt läroverk inverkar först och främst menligt på den grundläggande undervisningen. Det tor-

de dröja länge, innan någon förbättring härutinnan kan väntas, ty det är dåligt beställt med folkskoleväsendet inom Wik överhuvudtaget och isynnerhet bland svenskarna. Lärarbristen bland dem är mycket kännbar. Bland ett tjugotal svenska lärare är det blott ett fåtal, som lyckats skaffa sig mer eller mindre fullständig utbildning. Skolornas antal kommer att ökas, men varifrån man skall kunna få nödiga lärarkrafter, är en fråga som är mycket svår att lösa. Men den måste lösas.

Bristen på lärare nu och i den närmaste framtiden ävensom svårigheten för begåvade barn att komma fram är saker, som ej endast beröra svenskarna i nationellt hänseende utan även gripa in i deras innersta rent mänskliga liv.

Därför må det tillåtas mig, fastän en främling, att här framlägga några synpunkter angående det beramade läroverkets organisering.

Såväl bland enskilda personer som även i „Kustbon“ har det varit tal om öppnandet av ett svenskt läroverk. Hittills ha emellertid inte några konkreta linjer ännu blivit uppdragna.

Redan på grund av republiken Estlands grundlagar, vore det inte mer än rätt och billigt att hysa förhoppningar att staten öppnade en sådan läroan-

Tack!

För den stora gåvan av ett hundratusen (100,00) estniska mark, som Direktör Oskar Ingman Gustav Adolfsdagen donerat för olika grenar av den svenska verksamheten i Estland, fram bäres härmed ett djupt och vördsam tack!

A S. O. V:s vägnar:

H. Pöhl,
ordf.

N. Blees,
kassör.

stalt. Men det räcker inte enbart med förhoppningar; nöjde man sig härmed, finge man kanske vänta många år ännu på skolan trots den trängande nödvändigheten. Låt S. O. V. ta initiativet. Om än öppnandet av läroverket är förenat med stora svårigheter, är det dock icke omöjligt.

Så länge de svenskspråkiga folkskolorna ej hunnit utvecklas till sexåriga (ännu kan det ta tid, innan man kommit så långt), vore det rådligt att tillfälligtvis öppna en folkskolans femte och sjätte klass samt, om så visar sig vara nödigt, en första gymnasieklass. Till dessa klasser torde det inte alls vara svårt att få elever, och därmed vore ju början gjord. Detta antal klasser behövde icke ett alltför stort antal lärare. I värsta fall kunde lärarna i somliga ämnen (teckning, gymnastik, slöjd,) vara icke-svenskar. Ett par svenska läroverkslärare, några enkla undervisningsmaterialer i en andra tillhörig skolsal borde bli en god utgångspunkt, och därpå kunde man vänta sig att staten övertog verksamheten.

Det vore skäl att genast skrifa till verket, om det blott finnes någon minsta möjlighet här-

till. Öppna skolan redan nästa höst. Saken tål inte uppskov.

Av särskild vikt är frågan var skolan skall förläggas. Herr N. B. som behandlar frågan i „Kustbon“ låter välja mellan Reval, Hapsal eller någon herrgård på landet. Till en början må det tillåtas mig att opponera mig mot det sista förslaget. Hur vackert och hemtrevligt det än kunde vara på landet, är det dock vida svårare att där inreda sig än vad det är i staden. I första rummet måste man ha en byggnad, men någon lämplig sådan står ej att finna bland Viks herrgårdar och jag säger helt öppet, att ett sådant hus som Birkas gård borde man inte ens mot betalning ta i bruk för ett gymnasium. Vad angår Ormsö herrgård, så är förslaget opraktiskt redan ur den synpunkten, att förbindelsen med ön är rätt så besvärlig, isynnerhet under höststormarna och islossningstiden på våren. Redan från början måste man, om skolan förlägges på landet, ha möbler, fullt antal lärare o. s. v.

Mot gymnasiet förläggande till Reval skulle jag inte ha något att invända, om det låge närmare svenskbygderna. Läroverket kommer ovillkorligen att framdeles bli medelpunkten för svenskarnas kulturliv. Då i Reval redan nu ett antal svenskar, tillhörande intelligensen, är bosatt, är det desto bättre. Även i Dorpat finns det svensk intelligens, men fördenskull vill man icke förlägga skolan dit. Reval är för långt avlägset från svenska trakter, undantagandes Nargö. Vi få inte glömma Nuckö och Ormsö. Och dessutom råder här stor bostadsbrist.

I fråga om läget vore enligt min mening Hapsal den lämpligaste platsen. Där är bristen på lokaler icke så kännbar, även om skollokalerna icke äro så än-

damålsenliga. Det borde ändå kunna gå för sig att med god vilja därstädes inreda en skola, om ej annat så kunde man till en början hålla till godo med eftermiddagsläsning. Lantborna äro i allmänhet ej hågade att skicka sina barn långt bort från hemmet, fränsett de rika. Men skolan är ju ej heller avsedd endast för rika utan även för fattiga.

Därför vore mitt förslag, som svenskarnas målsmän kunde ta i betraktande, att genast begynna med förberedelserna, så att man redan nästa höst finge öppna gymnasiet första klass samtidigt med folkskolornas två högsta klasser, om möjligt i Hapsal.

Skulle Reval däremot befinnas vara lämpligare, så skall jag ej sätta mig på tvären. Även den estniska intelligensens demokratiska läger kommer troligen inte att neka sitt bistånd till detta företag.

Må svenskarna ta under omprövning dessa förslag av en icke-svensk.

N. A.

GUSTAV ADOLFSDAGENS FIRANDE I REVAL.

Gustav Adolfsdagen, den 6 november, var i år mycket högtidlig. Svenskarna i Reval ha nu i likhet med andra svenskar i världen börjat fira denna dag. Kl. 6 e. m. var det dagen till ära gudstjänst i svenska kyrkan. Prosten N. Linderstam höll ett mycket varmt tal. Den fyllda kyrkan var vackert upplyst, vilket gav en mycket högtidlig stämning åt det hela. — Kl. 7 e. m. samlades hela församlingen å gamla skolan, Riddaregatan 3, där vår landsman Jakob Blees talade till den talrikt församlade menigheten. Riksdagsmannen H. Pöhl öppnade mötet med några varma ord till de församlade och den nämnda gästen.

Skriftställare Blees, som på 21 år icke vistats här bland oss, gladdes mycket åt de framsteg svenskarna under denna tid gjort i kulturellt hänseende. Då han sist reste härifrån var det helt andra förhållanden. Nu hade svenskarna bl. a. till och med kommit med i riksdagen. Hans med spänning åhörda intressanta tal rörde sig för övrigt om ämnet „Samling kring svenska mål och minnen. Vidare deklamerade lärarinnan fröken Ester Nyman „Modersmålet” av Levertin och fröken Dagmar Petersson underhöll med sång, som ackompanjerades av hennes syster Rosa. Till sist var det tesserering vid ett ovanligt smakfullt dekorerat bord.

Under aftonens lopp erfors nyheten, att direktör Oskar Ingman samma kväll donerat hundratusen (100,000) estn. mark för olika grenar av den svenska verksamheten här i landet. Denna storslagna gåva var verkligen en angenäm överraskning.

Den värdigt firade dagen avslutades med sjungandet av „Modersmålets sång.”

SVENSKT FÖREDRAG FÖR PIIRISAAR.

Föredrag till förmån för de av branden hemsökta på Piirisaar hölls i Dorpat d. 21 oktober 1921 av adjutor Erik Lundström. Nettobehållningen blev 7,202 mark.

SVENSK BESÖKER ESTLANDS SLOTTSPARKER.

På uppdrag av Dorpats universitet har adjutor Erik Lundström besökt ett antal parker vid de stora, nu indragna godsens i Estland i syfte att se, vad som kan och bör göras för att skydda

dessa anläggningar och vidare för försök att till Botaniska trädgården i Dorpat överflytta en del av de mera intressanta träd, som nu finnas i plantskolor vid många av de estländska godsens.

RIKSDAGEN.

Presidenten i riksdagen Strandman har nedlagt sitt ämbete.

FÖRSVARSPRÅGAN.

Krigsministeriet förbereder ett förslag till värnpliktslag, som stadgar i krigsfall mobilisering av kvinnor mellan 18 och 41 år till hjälptjänst. För detta ändamål avses att organisera 2 månaders övningskurser för kvinnor. Tjänstetiden i den aktiva armén nedsättes till 2 år.

JAPANERNA VILJA INGÅ HANDELSFÖRDRAG.

Japanska regeringen har meddelat estniska regeringen, att Japan önskar ingå handelsfördrag med Estland.

REVALUTSTÄLLNINGEN.

I den officiella berättelsen rörande utställningen i Reval i september meddelas, att antalet utställare steg till 930, antalet kollektioner till 1,185 och antalet paviljonger till 48. Inalles 640 pris utdelades. Antalet besökande steg till över 152,000. Utställningen uppvisar en vinst av över 1 och en halv million estländska mark. —

FRYSINRÄTTNINGARNA I REVAL.

En grupp ryska flyktingar i Paris har bildat ett aktiebolag för övertagande av de under tsarregeringens tid i Reval byggda frysinnrättningarna. Bolaget har till estniska regeringen insänt en anhållan att få hyra dessa inrättningar på 10 år.

PRESSMÅL.

I Reval har nyligen förre ansvarige utgivaren av „Tallinna Teataja” K. Einbund varit åtalad för en artikel, vari inrikesministern Oleski beskylls för vissa mot finländare ovänliga åtgärder. Hr E. frikändes.

SVENSK HJALPEXPEDITION PÅ VÄG TILL SAMARA.

Den 6 dennes avreste från Reval till Moskva en avdelning av svenska Röda korset, vilken skall fortsätta resan ända fram till Samara. Avdelningen har för avsikt att i Samara öppna bespisningsställen för 8,000 personer under 6 månaders tid. Samtidigt har till Petersburg avsänts 3 svenska fartyg med livsmedelslast. Svenska Röda korsets verksamhet i Ryssland understödes av Holland. Under uppehållet i Reval förde den svenska avdelningen underhandlingar med estniska Röda korset, vilket till avdelningen överlämnade en förteckning över estniska kolonier i guvernementet Samara. Åt den svenska avdelningen överlämnades en del av estländska Röda korsets förråd, varjämte överenskommelse träffades om transporter av 500 barn från guvernementet Samara till Estland.

Sverige och utlandssvenskheten.

Snart är det femton år sedan i Göteborg grunden lades till Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet. Det har varit ett hängivet målmedvetet arbete, ofta tungt och otacksamt, som av föreningen utförts. De arbetande krafterna ha icke varit alltför många. Och det synes som om vidare kretsar av den svenska allmänheten blott långsamt fått klart för sig föreningens syfte. Småningom ha dock allt flere vaknat till en viss eftertanke inför faktum att i alla fall mer än en tredjedel av den svenska stammen finnes utanför Sveriges gränser.

Denna höst har en rätt viktig seger vunnits. Riksföreningen har officiellt erkänts av Sveriges regering samt erhållit fribrevsrätt i likhet med ämbetsverk. Svenskfolket ute i världen har därigenom fått ett bevis på att dess andliga samhörighet med moderlandet, bevarandet av svenskt mål och svensk anda är något som ligger Sverige varmt om hjärtat, betraktas som ett svenskt statsintresse. Riksföreningen kan nu arbeta utåt

med ökad auktoritet och med mångfalt stegrad förmåga att nå fram till verksamhetsfältets alla delar och till dess yttersta utposter. Med glädje se svenskar i all världen blodsförvanskans band stärkas. Germansk kraft, livsvilja och statsbyggarduglighet behöves nu om någonsin. Det är gott att intet härav får förslappas. Bubblen och braket i världen vittnar om många ihåliga stöds fall och förintelse.

Utlandet.

NOBELPRISEN.

Svenska vetenskapsakademien har tilldelat prof. Walter Nernst i Berlin 1920 års Nobelpris i kemi. Nobelprisen i kemi och fysik år 1921 har reserverats.

Litteraturpriset för 1921 har tilldelats den nu sjuttioårige franske författaren Anatole France.

LETTISKT NYTT.

Paris, 9 nov. Lettlands minister har överlämnat sina kreditiv.

Riga, 9 nov. Franska kryssarna L'Ancre och Marne ha anlät till Riga från Memel.

I går ha representanter för

Sovjetryssland och Lettland under tecknat andra och tredje delen av optionsöverenskommelsen.

Riga, 11 nov. Vid det lettiska universitetet äro för närvarande inskrivna 4,722 studenter, varav 3,236 manliga och 1,486 kvinnliga.

Årsdagen av Bermondts nederlag har i dag firats med parad och utdelning av medaljer för tapperhet.

De lettiska författarnas och tidningsmännens förbund komma att fira 100-årsminnet av startandet av den första lettiska tidningen, Latveeschu Awises, vilken för första gången utkom den 17 januari 1822 i Mitau. Den första lettiska tidskriften utkom år 1797.

Humor.

— För två år se'n stod ni anklagad för stöld av en rock och nu är ni här igen av samma orsak.

— Ädle herr domstol, en rock kan ju inte räcka mer än två år!

— Dina lekkamrater äro väl snälla gossar, Putte? Jag hoppas de inte svära?

— Nä — dom försöker — men de går dåligt.

Svenska Odlingens Vänner

uppmannar alla sina medlemmar att erlægga sina

medlemsavgifter

och önskligt vore en något högre frivillig avgift — enligt förmåga — än den fastställda normen. Föreningen behöver medel för sin viktiga verksamhet.

S. O. V:s kassör.

≡ Téafton ≡

onsdagen den 23 nov. kl. 6 e. m.

i svenska skolan,

Riddaregatan 3.

Alla välkomna!